

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXIV. Conditiones requisitæ ad justitiam censûs realis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

816 Objicies 4°. quidquid sit de censibus antiquis, saltem novus census non videtur emi posse, nec vendi: quia prius est aliquid esse, quam emi, aut vendi. Census autem novus prius non est, quam ematur & vendatur: cum emptione ipsa & venditione constituitur. Cumque nullus habeat censum super re sua, nemo potest illum vendere. Nemo quippe vendere potest quod non habet.

Respondeo 1°. si non liceat censum per emptionem & venditionem de novo constituere, nec licebit constitutum, seu antiquum vendere & emere. Nam census antiqui, seu jam ante constituti, à principio novi fuerunt. Vel ergo à principio iusti & liciti fuerunt, vel non? Si primum, ergo iusta & licita est emptio & constitutio census novi. Si secundum, census antiqui non magis erunt iusti & liciti successu temporis, quam initio tales fuerint, juxta hanc juris regulam: *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.*

817 Respondeo 2°. ut census jam primò ematur, & constituatur, non debet prius fuisse formaliter sub nomine census (ut à simili patet in servitute fillicidii v. g. per fundum Titii, quam Titius vendere, & constituere potest, licet sub eo nomine prius non fuerit) sufficit ergo, quod prius fuerit virtualiter, hoc sensu, quod venditor habuerit virtutem, seu potestatem illum creandi super bonis suis, sive per donationem, sive per venditionem, &c.

CAPUT LXXIV.

Conditiones requisitæ ad justitiam census realis.

818 Prima conditio est, ut ex libero contractuum consensu, fide bonâ, detur justum pretium, pro ipso censu qui emitur; nec proinde census pluri vendatur, nec minoris ematur, quam valet secundum consuetudinem loci, vel æstimationem lege taxatam. Justum namque pretium census illud est, quod lex, vel consuetudo, seu communis proborum ac intelligentium praxis & æstimatio, perspectis rerum ac locorum circumstantiis, temporum occurrentiis, commerciorum, & pecuniarum, vel copiâ, vel raritate, approbat.

819 Cæterum ad justitiam pretii spectat, ut majori pretio census ematur perpetuus, quam temporalis, & plurium annorum census, quam pauciorum; majori etiam census irredimibilis, quam redimibilis; uno verbo, in æstimatione censuum ratio habeatur onerum, graviorum, vel leviorum, quæ venditori, vel emptori imponuntur.

820 Hinc Covarruvias, Sotus, Bannez, Toletus, Navarrus, Binsfeldius, Sylvius, & Doctores communiter, injustitiæ arguunt emptorem census, si venditorem obliget ad eum redimendum, restituito integro capitali,

in eum non computatis nec restitutis pensionibus acceptis. Quia in effectu videtur virtuale mutuum, potius quam emptio; ex quo emptor ultra fortem lucrari videtur pensiones: utpotè certus de forte recipienda, atque insuper de pensionibus annuis. Saltem res ista in praxi lubrica est, ac periculosa.

821 Exempla iusti pretii censuum non profertur: cum idem ubique justum pretium nequeat assignari: eò quod pretii justitia ex legibus, consuetudinibus, & circumstantiis locorum ac temporum dependeat, ut dixi, adeoque pro locorum, ac temporum varietate varietur.

822 Pretium tamen census vitalitii esse solet dimidium census perpetui redimibilis. Pretium verò census perpetui redimibilis in Belgio nostro (ubi omnes novi census sunt redimibiles ex parte venditoris, irredimibiliumque censuum emptio prohibita est per Constitutionem Caroli V. Bruxellis editam anno 1528.) est unum pro sexdecim, octodecim, viginti (aliquando ascenditur usque ad 22. 24. & 30.) prohibitumque est minoris emere, quam ad rationem unius pro quatuordecim. Vitalitii verò unum pro septem cum medio, octo, vel novem.

823 Secunda conditio est, ut res, super qua constituitur census realis, verè sit in libera dispositione vendentis. Cum *nemo plus juris in alterum transferre possit, quam ipse habeat. L. nemo ff. de reg. juris.* Nec sufficit, ut in libera sit dispositione ipsius utcumque, sed usque ad eum valorem, ut ad ejusmodi censum sufficere queat; per consequens ut censibus anterioribus, vel aliis oneribus non sit ita gravata, ut jam non sufficiat ad censum tanti valoris de novo sustinendum. Alias contractus est injustus, & venditor tenetur ad restitutionem capitalis & damnorum.

824 Tertia, ut res illa in se, vel in aliquo conjuncto verè sit fructifera, seu idonea reddere illos fructus, ad quos jus emitur, & quidem tot & tantos, ut jus ad illos adæquet pretium datum. Alias venditur jus quod non est, vel majus eo quod est. Unde super agro solum fructificante quinque vel sex, vendi nequit census decem; nec res sterilis censui reali subijci potest.

825 Quarta, ut si res censita pereat, vel sterilis evadat, census pereat, si sit purè realis, ita ut cesset obligatio annuæ pensionis, in totum, vel pro parte, si res censita pereat, vel sterilis fiat in totum, vel pro parte. Quia naturale est, ut pereunte fundamento, corruat adificium, ut dictum est capite præcedenti. Cumque censuales contractus sit emptio quedam, emptionis leges sequi debet, juxta quas res empta perit emptori. Idem est proportionaliter, dum fructus pereunt: tunc enim perit jus ad illos. Cum subsistere nequeat jus ad nihil. Si tamen census non sit purè realis, sed personalis, aut mixtus (quomoddò ferè nunc cen-

fus in Belgio nostro creantur) ita nempe ut pereunte re, quæ locum habet hypothecæ, debitor nihilominus debeat solvere, inquit Sylvius hic.

826 His adde quod Martinus V. & Calixtus III. in extravagantibus relatis inter extravagantes communes, Joan. XXII. l. 3. tit. de empt. & vendit. ad hoc ut contractus censualis sit justus, condiciones sequentes requirunt. 1.º. ut certa bona assignentur, obligenturque pro solutione censûs. 2.º. ut pretium pro censu conventum, integrum numeretur & persolvatur. 3.º. ut venditori facultas integra relinquatur, censum totum, vel partes ejus, quando & ubi ipsi placuerit, redimendi. 4.º. ut venditor ad redimendum cogi non possit. 5.º. ut pereuntibus bonis censui subjectis, census extinguatur.

827 Similiter Pius V. anno 1569. Bullam edidit, quæ incipit *cum omnis*, in qua ad obviandum usuris, sub nomine censûs palliatis, præscribit condiciones in posterum servandas ab emptoribus & venditoribus censuum, quibus non servatis declarat contractus censuales usurarios. 1.º. est ut census constituatur in re aliqua certa, immobili & frugifera ex natura sua. 2.º. ut re illa pereunte, vel sterili facta, census pereat ut supra. 3.º. ut pretium in pecunia numeretur in ipso actu celebrationis contractûs, coram Notario & testibus, ita ut solutio fieri nequeat anticipata, nec creditâ pecuniâ. 4.º. ut non fiant pacta directe vel indirecte ad casus fortuitos obligantia eum, qui aliâs ex natura contractûs non obligatur. 5.º. ut nulla etiam pacta fiant auferentia vel restringentia facultatem alienandi rem censui subjectam. 6.º. neque fiant pacta obligantia morosum debitorem ad interesse lucri cessantis, vel ad aliam pœnam. 7.º. ne census augetur ex non solutis canonibus jam decursis. 8.º. ne apponatur pactum, ut capitale à debitore invito repeti possit in pœnam non solutorum canonum, vel ob aliam aliquam causam, &c.

828 Condiciones illæ sine dubio sunt valde rationabiles, & necessariò servandæ in locis ubi promulgatæ & receptæ sunt Constitutiones laudatorum Pontificum. Ad id namque facta ipsorum Authoritas fideles omnes in locis illis adstringit. Sed quia solo humano jure, non divino nec naturali sunt necessariae, in conscientia non obligant in locis ubi non sunt promulgatæ, vel usu non sunt receptæ, uti reverà usu receptas non esse in Gallia, Hispania, Germania, Sicilia, & Belgio, passim testantur illorum locorum Scriptores, specialiter pro Belgio nostro Malderus, Lessius, Wiggers, Sylvius, Gudelinus, &c. constatque ex quotidiano usu contrario, cui nullus contradicit. Ne Romæ quidem omnes illæ condiciones servantur: eum ibi etiam post tempora Pii V. census vitalitii & personales in frequenti usu esse dicantur, non renitentibus Summis Pontificibus. Sed & cen-

sus illi passim ubique terrarum approbantur, & sunt in usu; quotidie namque videmus in Belgio census personales creari, sicut & vitalitios, etsi nec certam habeant hypothecam, nec constituantur super re immobili. Reditus etiam perpetui in Belgio nostro velut justii approbantur, & quotidie praticantur. Et quamvis Piana non permittat, ut re in totum, vel ex parte pereunte, totus adhuc exigatur, secundum mores nihilominus Belgarum, etsi perierit vel infructuosa facta sit hypotheca, in censibus mixtis adhuc conceditur actio in personam.

Denique frequenter etiam in Belgio census creantur ex pecunia in præfenti non numerata, sed antè mutuata, vel aliter credita, v. g. dum mutuo Petrus Paulo dedit mille florenos, post annum restituendos, si post annum Paulus eos restituere non valeat, ex pecunia illa fit contractus censualis, correspondens summæ mutuatæ. Similiter si quis alteri vendiderit creditò merces, solvendas v. g. post bimestre, si tunc emptor non habeat pecuniam ad solvendum, vendit mihi centum supra domum suam vel agrum. Quæ etsi per Pianam reprobentur, in Belgio tamen illicita & prohibita non censentur, nec usuraria reputantur; etsi talia à Pio V. declarentur, usurâ utique juris humani, solùm habente locum ubi jus illud humanum viget.

CAPUT LXXV.

In locis ubi Piana non viget, licita & justa est emptio ac venditio censûs personalis, dummodo persona, super qua constituitur, sit fructifera per industriam, vel per res suas.

Ita Gerson, Gabriel, Major, Conradus, Medina, Covarruvias, Sotus, Bannez, Toletus, Arragonius, Valentia, Sylvius, & alii communissimè, contra Navarrum, Cardinalem de Lugo, Rosignolum, &c.

Probatur 1.º. quia census iste approbatus fuit in Concilio Constantiensi, uti videre est apud Binsfeldium, approbationis verba referentem in cap. *de civitate* de usuris.

2.º. approbatus etiam fuit à Nicolao V. in quadam Extravaganti laudata à nostro Andrea à Matre Dei tract. XIV. de contract. c. 4. n. 26. quâ Siculis concessit, quod eorum personæ, perinde ut eorum bona, censu obligari possint.

3.º. imò probatus videtur à Scriptura facta 2. Eisdre 10. ubi filii Israël, qui foedus cum Deo inierant, obligaverunt personas suas ad solvendam tertiam partem sicii in censum personalem, pro ædificatione templi, & sacrificio sempiterno.

4.º. lege & statuto imponi potest personalis obligatio solvendi quotannis determinatam quantitatem, v. g. pro tributo, vel pro decima ecclesiastica, ut patet in regni capitulationibus, & decimis personalibus, cap. *A-*